

Η ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΣΚΑΠΑΝΗ ΣΤΗ ΒΟΡΕΙΑ ΠΙΕΡΙΑ ΦΕΡΝΕΙ ΣΤΟ ΦΩΣ ΝΕΑ ΕΥΡΗΜΑΤΑ

Ο παλαιότερος νεολιθικός οικισμός στη Μακεδονία

Στα ίχνη του αρχαιότερου νεολιθικού οικισμού της Μακεδονίας βρίσκονται οι Έλληνες και Βρετανοί αρχαιολόγοι που ξεκίνησαν στις αρχές Αυγούστου την πρώτη πειραματική ανασκαφή στην περιοχή Παλιάμπελα Πιερίας, κοντά στο Δήμο Κολινδρού της Βόρειας Πιερίας.

ΡΕΠΟΡΤΑΖ:
Χρήστος Γιαννούλης

Οι αρχικές έρευνες των αρχαιολόγων είχαν δώσει σοβαρές ενδείξεις για την ύπαρξη σημαντικών ευρημάτων της νεολιθικής εποχής. Οι υποψίες τους, σε συνδυασμό και με την αξιοποίηση νέων στοιχείων που προέκυψαν, οδήγησαν στα πρώτα ευρήματα των ανασκαφών, τα οποία κατά πάσα πιθανότητα οδηγούν σε ένα νεολιθικό οικισμό που κατοικήθηκε από το 7000 π.Χ. έως και το 4500 π.Χ.

Μέχρι σήμερα, ο αρχαιότερος νεολιθικός οικισμός που έχει αναφερθεί, βρίσκεται στη Θεσσαλία και χρονολογείται στην έκτη χιλιετία προ Χριστού.

Οι ανασκαφές του οικισμού των Παλιάμπελων της Πιερίας ξεκίνησαν υπό την εποπτεία του αναπληρωτή καθηγητή προϊστορικής αρχαιολογίας του ΑΠΘ Κώστα Κωτσάκης σε συνεργασία με τη Βρετανική Αρχαιολογική σχολή, το ΑΠΘ και το Πανεπιστήμιο Σέφιλντ. Στο ανασκαφικό πρόγραμμα του οικισμού των Παλιάμπελων συμμετέχουν και 35 μεταπτυχιακοί φοιτητές και από τα δύο πανεπιστήμια.

Ο καθηγητής Κ.Κωτσάκης και οι συνεργάτες του δεν έπεσαν και πολύ έξω στις προβλέψεις τους. «Δεν περιμέναμε να βρούμε μεγάλα κτίρια εφόσον αναφερόμαστε σε προϊστορική εποχή, περίπου στην 7η χιλιετία προ Χριστού.

«Παρ' όλα αυτά όμως υπάρχουν αρκετά στοιχεία που μπορούν να μας βοηθήσουν να ανασυνθέσουμε τη ζωή των ανθρώπων εκείνης της εποχής και τη λειτουργία του οικισμού τους.

«Οι προκαταρκτικές έρευνες που είχαν γίνει, μας είχαν δώσει ενδείξεις πως πρόκειται για έναν οικισμό με περιβόλους. Αυτό εδειξε και η γεωφυσική διασκόπηση - κυκλικές κατασκευές που παραπέμπουν σε σύστημα περιβόλων. Αυτούς τους οικισμούς, όπως τους γνωρίζουμε από ανασκαφές της Θεσσαλίας, τους ονομάζουμε παραδοσιακά στη βιβλιογραφία «Ακροπόλεις».

Τα πρώτα ευρήματα

Η ακρόπολη και τα τείχη του υπό διερεύνηση νεολιθικού οικισμού ήταν από τα πρώτα ευρήματα της αρχαιολογικής σκαπάνης. Εξίσου εντυπωσιακά και τα κτερίσματα που ακολουθήσαν την πλούσια συγκομιδή ευρημάτων. Λίθινα εργαλεία σε πολύ καλή κατάσταση και διαφόρων τύπων, καθώς και μία σειρά πήλινων και λιθινών ειδωλίων και αγγείων βρέθηκαν σε πολύ κατάντη, ένα ακόμη δείγμα του καλά οργανωμένου νεολιθικού οικισμού της Βόρειας Πιερίας.

Ήδη τα πρώτα ευρήματα και κυρίως τα αντικείμενα που βρέθηκαν δίνουν τα πρώτα συμπεράσματα. Τα ποικίλων μορφών εργαλεία οδηγούν στο συμπέρασμα ότι οι κάτοικοι του νεολιθικού οικισμού ήταν αρκετά δραστήριοι και δημιουργικοί.

Φαίνεται επίσης ότι είχαν αναπτύξει ιδιαίτερα τη «λιθοτεχνία», αξιοσημείωτο δεδομένο για την εποχή (7000 π.Χ). Δεκάδες αγγεία και κεραμικά, κόκαλα ζώων, σπόροι φυτών που καλλιεργούσαν και χιλιάδες όστρακα που αποτελούσαν μέρος της τροφής των κατοίκων του οικισμού, ενισχύουν στους ερμηνευτές την ελπίδα για την πιστή ανασύσταση της κοινωνικής ζωής του οικισμού.

Οργανωμένος οικισμός

Σύμφωνα με τις ενδείξεις και τα ευρήματα των ανασκαφών, ο οικισμός ήταν οργανωμένος, δεν ήταν απομονωμένος από τον υπόλοιπο κόσμο, είχε επαφή με άλλες περιοχές της χώρας - για παράδειγμα βρέθηκαν λεπίδες από οψιανό της Μήλου. Οι κάτοικοι του ασχολούνταν κυρίως με τη γεωργία, την κτηνοτροφία και την αλιεία.

Τέλος, τα λίθινα δάπεδα που αποκαλύφθηκαν, σε συνδυασμό με όλα τα παραπάνω ευρήματα, κάνουν τους αρχαιολόγους να πιστεύουν ότι ο χώρος μπορεί να καταστεί επισκέψιμος και τουριστικά αξιοποιήσιμος.

Η πρώτη ανασκαφή ολοκληρώνεται σε λίγες ημέρες και θα επαναλη-

Ο καθηγητής Κ. Κωτσάκης επιβλέπει τις ανασκαφές στον παλιότερο νεολιθικό οικισμό της Μακεδονίας, που αποκαλύφθηκε κοντά στον Κολινδρό Πιερίας

φθεί το επόμενο καλοκαίρι. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του καθηγητή Κώστα Κωτσάκη: «Η φετινή ανασκαφή είναι δοκιμαστική. Απλωθήκαμε όσο περισσότερο μπορούσαμε, σε περισσότερα σημεία του οικισμού, για να πάρουμε δείγματα από διάφορες περιοχές, για μια συνολικότερη εικόνα».

Η έκταση

«Έχουμε 7 τομές αυτήν τη στιγμή, 5 επί 5 μέτρα και καθεμιά έχει δώσει και διαφορετικά δείγματα», τονίζει ο κ.Κωτσάκης. «Ένα από τα ζητήματα της ανασκαφής είναι να διαπιστώσουμε την έκταση του οικισμού σε κάθε φάση του και το πώς αυτός μετακινήθηκε.

»Η έκταση που έχει ευρήματα στην επιφάνειά της - αυτό δε σημαίνει πως ήταν η έκταση του οικισμού σε μια και μοναδική του φάση- είναι περίπου 30-50 στρέμματα. Έχουμε

ενδείξεις από τα τέλη της 7ης χιλιετίας και φτάνουμε μέχρι το 4500 π. Χ. Μετά ο οικισμός εγκαταλείπεται. Έχουμε ένα επεισόδιο χρήσης οικισμού στα βυζαντινά χρόνια - βρήκαμε τρεις βυζαντινές ταφές σκαμμένες μέσα στα νεολιθικά στρώματα (δυσόρεστο για μας γιατί έτσι χάλασε η στρωματογραφία)... Η ευρύτερη περιοχή βέβαια δε σταμάτησε να κατοικείται, αλλά ο συγκεκριμένος λόφος δεν παρουσιάζει ίχνη νεότερης εγκατάστασης μετά τη νεολιθική περίοδο, παρά στα βυζαντινά χρόνια».

Επικουρικά στην προσπάθεια των Ελλήνων και Βρετανών αρχαιολόγων για την αποκάλυψη του νεολιθικού οικισμού συμμετέχει και ο Δήμος Κολινδρού, που χρηματοδοτεί ένα σημαντικό τμήμα των ανασκαφών και σχεδιάζει την αξιοποίηση του χώρου μόλις ολοκληρωθεί το ανασκαφικό έργο.

Οι ανασκαφές στα Παλιάμπελα Κολινδρού έφεραν στο φως σπουδαία ευρήματα (αγγεία, λίθινα αντικείμενα, δάπεδα κ.λπ.) ενός οργανωμένου νεολιθικού οικισμού, που κατοικήθηκε από την 7η χιλιετία ως το 4500 π.Χ.

